

Elkészült és működik az első magyar gépi fordítóprogram – mondatonként angolról magyarra

Kiéhezettette az információra éhes újságírókat a MorphoLogic. A nyelvészeti programok specialistája jó esztendeig nem tartott sajtótájékoztatót. Vezető szakemberei az érdeklődő hírvadászoktól időt és türelmet kértek, mondván NAGY BEJELENTÉS várható részükről.

Ma végre megtört a hallgatás fala...

és dr. Prószéky Gábor kandidátus, a MorphoLogic alapító ügyvezetője megtette a NAGY BEJELENTÉST: a két „nyelvészeti állat”, a MoBiDic (bálna) és a MoBiMouse (egér) után elkészült az első angol–magyar mondat szintű fordító, a MoBiCAT (a macska). A betűszó a MorphoLogic kétnyelvű fordítástámogató eszközére utal: MorphoLogic Bilingual Computer-Assisted Translation. A MoBiMouse-tól már megszokott „egyérintős” módszerrel, azaz az egérmutatónak a képernyő fordítandó szövegrészére helyezésével a MoBiCAT teljes angol mondatokat olvas el a képernyőről, és fordítja őket magyarra. „A VILÁGÚJDONSÁGKÉNT értékelhető, teljesen magyar, még pontosabban: csakis a MorphoLogic szakemberei által kifejlesztett MoBiCAT az új elven működő MetaMorpho gépi fordító rendszernek az első, széles körben megjelenő változata” – jelentette ki dr. Prószéky Gábor.

A MoBiCAT jóval többet tud, mint az angol vagy magyar anyanyelvű ember: pontosan ismeri mindkét nyelv mondat szerkesztési szabályait, elvégre ez (is) a működésének az alapelve. Ráadásul szókincse sok angolul beszélőnél is bőségebb: már ma, első kiadásában is mintegy 40 ezer szót tartalmaz.

Működése ugyancsak a számítógépes logikán alapul: a felismert angol mondat szerkezetét és a benne szereplő szavakat nyelvileg elemzi, miközben tüstént nekilát a magyar megfelelők kiválasztásának és a (szerinte) a legmegfelelőbb formára alakításának. Az élő bemutatón (az egyik amerikai tévéállomás folyamatosan változó portáljának híreit fordította a MoBiCAT) megtapasztalhatták az újságírók, hogy a meglehetősen tömören és sajátosan fogalmazott hír(cím)ek többféleképpen értelmezhető változatát is fölajánlja a program! A fordítás elve alapvetően különbözik a más nyelvre készült és ma forgalomban levő gépi fordítóprogramoktól. Okosabb, kifinomultabb, leleményesebb, messzemenően figyelembe veszi a magyar nyelv egyedülálló sajátosságait. A szavak szövegkörnyezetbe legjobban illő jelentésárnyalatát átadni persze nem kis feladat, az ilyesmivel más fordítóprogramok is nehezen birkóznak meg.

A fordítástámogató eszközök világában egészen egyedülálló szolgáltatásként az év leghosszabb napján, június 21-én hozza kereskedelmi forgalomba a MorphoLogic a MoBiCAT-ot. Itthon (és talán nemzetközi összehasonlításban is) egyedülálló vásárlási módszert dolgoztak ki a számítógépes nyelvészek: a mondat szintű angol–magyar fordítóprogram felhasználói egyhónapos, negyedéves, illetve éves használati jogot vásárolhatnak az egyébként az internetről INGYEN letölthető kliensprogramhoz. A maga nemében egyedülálló szolgáltatás: bármilyen hibás vagy pontatlan fordítás esetén a felhasználó egy erre a célra szolgáló gomb (hot key) segítségével felhívja a fejlesztők figyelmét a problémára, amit a lehető legrövidebb időn belül a MorphoLogic kijavít, így újabb változat letöltése nélkül (!) is folyamatosan javul a megvásárolt szolgáltatás minősége.

És ez még nem minden! A MoBiCAT-szolgáltatás megvételével folyamatos, napi 24 óra használat illeti meg a használót a bérleti időszak alatt. A használati jog ÁTRUHÁZHATÓ (!), a programot a jogtulajdonos (vagy kedvezményezettje, de mindig csak EGY személy) egyidejűleg egy helyen, de BÁRHOL (!), a világ bármely pontján tudja használni, mivel nem géphez, hanem felhasználóhoz kötődik. Ha tehát valaki fordít a MoBiCAT-tel, más ugyanebben az időben természetesen nem tudja ugyanezt megtenni.

Jó tudni, hogy a június 21-i megjelenés után a letöltött MoBiCAT-kliensprogram egy napig ingyen kipróbálható, utána viszont már csak (a cég ígérete szerint igen alacsony) előfizetési díj ellenében működik. Ugyancsak ingyen használható mostantól a MetaMorpho angol–magyar fordítószolgáltatásának mobiltelefonos változata wapos készülékkel. A cím: www.metamorpho.hu/wap.

Korántsem ürrült ki a MorphoLogic újdonságtarisznyája a „nagy bejelentéssel”. Megjelent a magyar számítógépes nyelvészeti műhely új szótári sorozata. A MoBiMouse Plus két, különösen kedvelt és keresett szótársorozat előnyeit ötvözi. Az egyik az öt évvel ezelőtt már EU-információtechnológiai díjat nyert MoBiMouse, a „fordító egér”; a másik az elektronikus szótár-használók körében régóta ismert, sokszótáros, „fix ablakos” MoBiDic szótári rendszer. A MoBiMouse Plus egérekattintás nélkül TELJES SZÓCIKKEKET tud megjeleníteni, és egyidejűleg korlátlan számú szótárban keres.

A MoBiMouse Plus sorozat máris elérhető tagjai:

– Angol-magyar tematikus gazdasági szókincstár

(Az EU-csatlakozáshoz elengedhetetlen szóanyagot könyv formájában, az Aula Kiadónál májusban megjelent Angol-magyar tematikus gazdasági szókincstár elektronikus kiadása, 30 ezer szakkifejezéssel, tematikus csoportokba sorolva.)

– Angol-magyar és magyar-angol középszótár

(A közepes szótárak kategóriájában először az angol–magyar és magyar–angol alapszótár, az Angol–magyar MoBiMouse Plus 2004 jelent meg a www.morphologic.hu/shop/mbm2004.asp címről letölthető formában. A szótár nyelvenként több mint 40 ezer szót és kifejezést tartalmaz.) Prószéky dr. hangoztatta: „A szótár szerkesztésekor figyelembe vettük a MoBiMouse előző változatait használóktól származó több mint hétezer jelzést is.”

Sok-sok év(tized) után végre felújított, korszerűsített, kiegészített szócikk- és kifejezésanyaggal megjelent a „nagy Ország” és a „nagy Halász”. Az Akadémiai Kiadóval együttműködve adták ki mindkettőt (tehát az Ország-féle angol–magyar/magyar–angol és a Halász-féle német–magyar/magyar–német nagyszótárát. Az Akadémiai MoBiMouse Plus címen megjelent szótárkorongok nyelvpáronként több mint 240 000 címszavukkal és mintegy félmillió kifejezésükkel A VALAHA MEGJELENT LEGNAGYOBB MAGYAR ELEKTRONIKUS SZÓTÁRAK.

Várhatóan néhány héten belül kézbe vehető, gépbe rakható az eddigi legnagyobb hazai informatikai szakszótár, a bicskei SZAK Kiadónál júniusban megjelenő Angol-magyar informatikai nagyszótár nyomtatott és elektronikus változata – a MorphoLogic-kal együttműködésben. A nyelvészeti szoftverek specialistája a Tinta Kiadóval is kooperál: a Magyar kifejezéstár a Magyar szólások és közmondások szótárának digitális változata, a mai magyar nyelv állandósult szókapcsolatait mutatja be jelentésükkel együtt.

A szótárkészítő szorgalom többi eredményéről távirati formában: készülnek a felújított üzleti nagyszótárak, a Tudex Kiadó nagysikerű szótárainak kibővített változatai (angol/német–magyar üzleti nagyszótárak), és reményes tárgyalások kezdődtek az Igazságügyi Minisztérium terminológiai adatbázisának elektronikus kiadásáról. „Az adatbázis az európai uniós jogszabályok fordításánál kötelezően használt szakkifejezéseket tartalmazza” – tette hozzá a MorphoLogic első embere.

A számítógépes nyelvészet kutatására, fejlesztésére és alkalmazására 1991-ben alakult, hazai tudományos kutatóközpontokkal (pl. az MTA Nyelvtudományi Intézetével), valamint az Európai Unió négy kutatási projektumának keretében külföldi (köztük holland, francia, észt, lengyel, bolgár) tudományos akadémiákkal és egyetemekkel együttműködő nyelvészeti szoftverház kezdetben a magyar nyelvhelyességi programjaival vált ismertté. Ebbéli fejlesztéseit folytatja, nemrég készült el a „Helyesek” teljes magyar nyelvhelyességi csomag az új MS Office-változatokhoz. Megjelent a „Helyes-e?” (magyar helyesírás-ellenőrző és elválasztó program) a Macintosh Office-hoz.

Újság, könyv és egyéb kiadványok tördelőszerkesztőinek könnyebbé az ugyancsak frissen megjelent „Helyes-e?/QX6” a Quark Xpress 6 kiadványkészítő rendszer Windows- és Macintosh-változataihoz. A lényege, hogy a szóelválasztás automatikusan alkalmazkodik az éppen alkalmazott hasábszélességhez.